

Kokkuvõttev hinnang 2017. aasta tegevuskava täitmisele

Valitsemisala nimetus: Maaeluministeeriumi (MeM) valitsemisala

MeM valitsemisala 2017. aasta tegevused panustasid järgmistesse riigi eelarvestrateegia (RES) 2017–2020 tulemusvaldkondadesse:

2.3. Riigireform ja ääremaastumise pidurdamine

2.3.2. Regionaalareng ja maaelu

2.15 Põllumajandus ja kalandus

RES eesmärk: Eestis on elujõuline konkurentsivõimelise põllu- ja kalamajandusega maapiirkond, mis tagab ohutu toidu ja tarbijate rahulolu.

MeM tegevuskavas jagunesid 2017. a tegevused kolme alavaldkonna vahel:

1. toiduohutus, loomade heaolu ja tervishoid ning taimetervis ja kvaliteetsed tootmissisendid;
2. maaelu, põllumajandus ja toiduainetööstus;
3. kalandus.

1. Valdonna lühianalüüs

Maapiirkondade majanduslik areng ja jätkusuutlikkus sõltub üha enam maaettevõtluse mitmekesisusest sh uute töökohtade kättesaadavusest ning tugevatest ja toimivatest kohalikest kogukondadest, sest primaarsektori hõive on vähenenud. Seda on maa-asulates kompenseerinud tertsiaarsektor, kus hõivatute osatähtsus on ületanud juba poole kõigist sektoritest olles 2017. aastal 59,8%. Lisaks on suurenenud ka mittepõllumajandusliku tulutoova tegevusega põllumajanduslike majapidamiste osatähtsus 16%-ni (2013. a 14,5%) ning 15–74 aastaste tööhõivemäär maa-asulates 65%-ni (2013.a 60,2%). Maamajanduses on kasvanud mittepõllumajandusliku sektori ning aktiivsete kohalike kogukondade roll maaelu kestliku arengu tagamisel.

2017. aastal põllumajandussektori taastumine vahepealsest langusest jätkus, kuid taastumine edukamate aastate tasemele võtab veel aega. 2017. aastal piimalehmade arvu vähenemine peatus ja stabiliseerus, piimakus suurenes, samuti tõusis oluliselt piima kokkuostuhind. Ka sigade arv hakkas suurenema. Loomakasvatustoodangu väärtus võrreldes 2016. aastaga suurenes 27% ja taimekasvatustoodangu väärtus 19%. Hoolimata liigniiskest koristusperioodist oli 2017. aasta teravilja keskmine saagikus kõrge ning kokku toodeti 44,5% enam toodangut

kui eelnenud aastal, millele lisandus ka tootjahindade 8%-line tõus. Selle tulemusel suurenes teravilja toodangu väärtus 56%. Tootmisprotsessis sisendina kasutatud kaupade ja teenuste (muutuvkulude) väärtus suurenes 10%. Tootmistoetused suurenesid 14%, mistõttu toodetud lisandväärtus, mis mõõdab hüvitust kõigile kasutatud tootmisteguritele (rendimaksud, tööjõukulud, intressid), suurenes 61%.

Põllumajandusele, toiduainetööstusele ja maaelu arenguks maksti 2017. aastal ÜPP raames ja riigiabina kokku 301,4 mln eurot, millest otsetoetuseid ja üleminekutoetuseid kokku 143,2 miljonit eurot ja erakorralisi turukorraldustoetuseid (sealhulgas loomakasvatuse sektori erakorraline kohandamistoetus) 16,5 miljonit eurot.

Üheks keskeks teemaks põllumajandusvaldkonnas on keskkonnanahoid. Rahvusvaheliselt võetud keskkonna- ja kliimakoostuste täitmine eeldab kliimaaspektidele senisest suurema tähelepanu pööramist põllumajanduses. Tähelepanu tuleb pöörata õhusaasteainete ja kasvuhoonegaaside heitkoguste (nt ammoniaak, metaan, CO₂) ja keskkonnanahäiringute (nt lõhnahäiring) vähendamisele ning veepoliitika teadlikule ja tõhusale rakendamisele. 2017. aastal oli keskkonnasõbralikult majandatava maa suurus 449 037 ha. Perioodil 2007–2017 on toetatud 227 sõnnikuhoidla ehitamist 11,6 mln euro ulatuses.

2017. aastal oli Eestis mahepõllumajandussaaduste tootjaid kokku 1888 (suurenemine võrreldes 2016. aastaga 7,7%) ja mahepõllumajandusmaad 199 900 ha (suurenemine 8,2%), millest 68% moodustas rohumaa. Maheteravilja pind 2017. aastal suurenes võrreldes 2016. aastaga (kasvupind kokku 39 100 ha). Mahepõllumajandusmaa koos üleminekuajal oleva maaga moodustab ligikaudu 20% Eestis kasutatavast põllumajandusmaast.

Ohutuma keskkonna kindlustab muuhulgas taimekaitse nõuete järgimine ning põllumajanduses kasutatavate tootmissisendite nõuetekohasus. Taimetervise tõhus järelevalve hoiab ära keskkonnale ja põllumajandusele olulist majanduslikku kahju põhjustavate ohtlike taimekahjustajate sissetoomise ja leviku ning loob eeldused ekspordiks. Üheks suurimaks väljakutseks antud valdkonnas on endiselt Eesti ekspertidele parema võimaluse loomine, et nad saaksid Euroopa Liidu otsustusprotsessis osalemisel senisest enam tugineda vastavatele riskihindamiste tulemustele, eksperthinnangutele ja teaduslikele uuringutele.

Võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega on Eesti elanike keskmine oodatav eluiga madalam ning suremuse ja haigestumuse näitajad kõrgemad. Kõnealuste näitajate halvenemisel võib ohtu sattuda Eesti riigi kestlikkus. Inimese hea tervisliku seisundi tagamiseks on ühtviisi tähtis nii ohutu ja kvaliteetse toidu kättesaadavus kui ka võimalus teha teadlikke toitumisvalikuid. Samuti on oluline tegur ohutu ja kvaliteetse sööda olemasolu loomade hea tervisliku seisundi ning inimesele ohutu loomse toidu tagamisel. Maaeluminister kinnitas mikroobide antibiootikumiresistentsuse vähendamise tegevuskava aastateks 2017–2021 veterinaarmeditsiini valdkonnas ning on alustatud selle rakendamist.

2017. aastal diagnoositi sigade Aafrika katk (SAK) kodusigadel kolmes majapidamises, kokku hukati 13 507 kodusiga ja korjused hävitati loomsete kõrvalsaaduste käitlemise ettevõttes. 2017. aastal täiendati bioohutusnõudeid seakasvatajaile ja jahimeestele, võttes arvesse erinevaid riskihinnanguid ja analüüse. Hoolimata meetmetest SAK-i laialdane levik metssigade populatsioonis jätkub.

Epideemiate ja loomataudide ohuks valmisoleku suurendamiseks on välja töötatud tauditõrjeprogrammid ja valmisolekukavad, mille alusel on viidud läbi treeninguid, et tagada nii riigisüsteemide kui ka põllumajandussektori valmisolek häda- ja eriolukordadeks. VTA keskastutuse kureerimisel viidi 2017. a jooksul läbi 7 SAK-i tõrje teemalist lauaõppust erinevates kohalikes regioonides üle Eesti.

Liivi lahe ja Läänemere avaosa kilu- ja räimevaru majandatakse 2017. aasta seisuga maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel. Ebarahuldav on lõhevaru seisund. Rannapüügil püütakse palju erinevaid kalaliike. Läänemerest püüti 2017. aastal kutseliste kalurite poolt kokku 64 513 tonni kala, millest 16,9% moodustab püük rannapiirkonnas. Läänemerest püütule

lisandus 2955 tonni püüki sisevetest. Kaugpüüki teostatakse Atlandi ookeanist. 2017. aastal moodustas kaugpüük Eesti kutselisest kalapüügist 18,3%. Püügisektori heaolu baseerub olemasoleva ressursi säästlikul kasutusel ning Eesti majandusvööndis võib nii kilu- kui ka räimevaru lugeda suhteliselt heaks. Arvestades viimase 10 aasta kalavarude dünaamikat, on traalpüügisektoris käesolevaks ajaks saavutatud kalapüügivõimsuse ja kalavarude vaheline pikaajaline tasakaal.

Eelmisel aastal käivitus enamuse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 (*edaspidi EMKF*) rakenduskava meetmetest. Arvestades tehtud investeeringuid perioodil 2007–2014 on uuel perioodil 2014–2020 fookuses kohaliku kala- ja vesiviljelustoodete väärindamise ja otseturustamise edendamine, erinevad koostöövormid innovatsioonimeetmete rakendamisel, kohalike toodete kõrgema kvaliteedi ning suurema turujõu saavutamine. Samas jätkub ka kalasadamate uuendamise toetamine, kuid väiksemas mahus.

Meetme „Kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine” 2017. aasta lõpu seisuga oli esitatud 524 projektitoetuse taotlust, sh 45 taotlust „Algatusrühma koostöötegevuste“ meetme elluviimiseks. Rahuldatud taotlusi oli nendest 307, millest 28 taotlust oli rahuldatud „Algatusrühma koostöötegevuste“ meetme raames. Toetust kahe meetme peale kokku oli määratud 8 034 095 eurot. Valmistati ette „Kalasadamate investeeringutoetusmeetme“ rakendamist.

„Merekeskkonna alaste teadmiste parendamise“ meetme toetuse projektide eelarve kokku oli 1 556 286 eurot ning toimunud on üks taotlusvoor, mille raames on finantsvahendite määramise otsused tehtud kaheksale taotlusele. „Vesiviljeluse innovatsioonitoetuse“ meetmemääruse taotlusvooru raames kiideti heaks 4 taotlust kogusummas 1 639 932 eurot.

Lisaks EMKF meetmemääruste vastuvõtmisele sõlmiti Maaeluministeriumi ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse (*edaspidi MES*) vahel haldusleping, mille kohaselt on võimalik kalandussektoris kala- ja vesiviljelustoodete tootmise ja töötlemisega tegelevatel ettevõtjatel saada sihtasutusest laenu oma tegevuste finantseerimiseks. EMKF 2014–2020 raames rakendatava rahastamisvahendi kogumaht kokku on 15 miljonit eurot, sellest EMKF 2014–2020 osalus 75% ja Eesti riigieelarve osalus 25%. Kalatöötlemisega tegelevate ettevõtete loodud rahastamisvahendi mahuks on kavandatud esialgu 7,2 miljonit eurot. Vesiviljelusega tegelevate ettevõtete investeerimislaenuks on planeeritud 4 miljonit eurot. Kokku sõlmiti kolm lepingut.

Maaeluministeriumi tegevusvaldkondade alaeesmärkidele seatud mõõdikute täitmine 2017. aastal

1.1. RES tulemusvaldkondade mõõdikud¹

2.3.2. Regionaalareng ja maaelu

- Tööhõivemäär maapiirkonnas (% hõivatud valdade elanike arvust) põllumajandusega seotud piirkondade arengu tagamiseks. 2017. aastaks kavandatud sihttase oli 61%, kavandatud sihttase täideti, tegelik täitmine 64,6%.
- Ettevõtlusaktiivsus maapiirkonnas (äriühinguid 1000 elaniku kohta). 2017. aastaks kavandatud sihttase oli 52, tegelik 65.

2.15 Põllumajandus ja kalandus

- Netolisandväärtuse juurdekasv aastas keskmiselt tööjõuühiku kohta põllumajanduses võrreldes eelnenud aastaga (%). Sihttasemeks kavandati 3,0%. Netolisandväärtuse juurdekasv FADN andmetel 2017. a kohta avaldatakse 2018. a detsembris. 2016. aasta tegelik oli negatiivne –24,4% (selgitus on lisatud MeM tegevuskava mõõdikute juures).

¹Täitmine on 2017.a aruandes arvestatud 2016. a tegelike andmete põhjal, kui mõõdiku tegelikud andmed avalikustatakse pärast 2017. a tulemusaruande kinnitamist.

- Konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku kalamajanduse tagamisel oli kalanduse lisandväärtus töötajate kohta 2017. aastaks kavandatud sihttase 21 100 eurot, saavutustaseme arvutamiseks Statistikaameti andmed veel puuduvad. 2016. aasta andmetel oli kalanduse lisandväärtus töötajate kohta sihttase 21 100 ja tegelik tase 21 694,5 eurot.

1.2 MeM tegevuskava mõõdikud

- Mõõdiku tuvastatud nõuetele vastavuste protsentuaalne osakaal põllumajandussaaduste ja põllumajanduslikus tootmises kasutatavate tootmissisendite kvaliteedi ja ohutuse kontrollimiste arvust kavandatud sihttase oli 90%, selle täitmisele (97%) aitasid kaasa kvaliteedi tõstmiseks kavandatud meetmed.
- Elanikkonna toidutekkelistesse nakkushaigustesse haigestumuse arv 100 000 elaniku kohta on 195,9. Eesmärk on, et nimetatud haigusjuhte oleks alla 200 aastas.
- Mõõdiku loomahaigustest ja taimekahjustajatest tingitud kauplemispiirangute arv sihttasemeks kavandati jätkuvalt kauplemispiirangutest vaba staatus. Eestile taimede ja taimsete saaduste kauplemise piiranguid ei kehtestatud. Loomade ja loomsete saaduste osas on meil alates 2015. aastast kehtivad piirangud sigade ja sealihast toodete osas ning piirangud kehtisid ka 2017. aastal.
- Toiduainetööstuse lisandväärtuse juurdekasv aastas keskmiselt tööjõu ühiku kohta võrreldes eelnenud aastaga (%) sihttasemeks kavandati 3,0%. Täitmine on esitatud 2016. andmetel 4,3% Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020 toiduainetööstusele suunatud meetmete rakendamine aitas kaasa elujõulise toidutootmise tagamisele.

Mõõdikud, mille sihttasemed jäid täitmata või täideti osaliselt

- Mõõdiku tervena (piiranguteta) elatud eluiga aastates (meestel, naistel) 2017. aasta andmed avaldab Statistikaamet suvel 2018. Kavandatud sihttasemeks oli meestel 58,1 ja naistel 63,1. 2016. a tegelik oli Statistikaameti andmetel meestel 54,2 ja naistel 58,1 aastat. Arvestades eelnevate aastate tegelikke sihttasemeid, jääb prognoositavalt sihttase saavutamata.
- Tarbijate osakaal, kes alati või sageli vaatavad toidu märgistust 2016. a tulemused olid järgmised: 33% luges alati, 45% sageli, kokku 78%. Järgmine uuring on kavas 2018. aastal. Eesmärk on, et aastaks 2020 on tarbijate osakaal, kes loevad alati või sageli toidu märgistust vähemalt 90%.
- Kasutuses oleva Natura põllumajandusmaa ja poollooduslikku kooslusse kuuluva maa pindala (PLK – Poollooduslikud kooslused, NAP – Natura 2000 põllumajandusmaa). PLK 34 000 (28904*) ha; NAP 23 400 (20432*) ha. Mõõdik on täidetud osaliselt. Täitmises tähistatud (*) on märgitud 2017. aastal taotletud pind. Toetusega hõlmatud tegeliku pinna andmed selguvad 2018.
- Netolisandväärtuse juurdekasv aastas keskmiselt tööjõu ühiku kohta põllumajanduses võrreldes eelnenud aastaga sihttase (+3%) jäi täitmata 2016. a andmetel (tegelik -24,4%), kuna tootmismahud vähenesid ja saaduste hinnad langesid enam kui sisendite hinnad. 2016. aastal langesid põllumajandussaaduste hinnad 2015. aasta võrdluses 2,5% ja sisendite ostuhinnad 2%. Samal ajal vähenes piimalehmade arv 5% ja sigade arv 13% ning teravilja ja rapsi kogutoodang 40% (peamiselt ebasoodsate ilmatikutingimuste tõttu). Toetused (va investeeringutele) vähenesid keskmiselt ettevõtte kohta 6% kuna erakorralisi meetmeid rakendati 2015. aastal ning 2016. aasta sügisel planeeritud erakorralised meetmed maksti välja 2017. aastal. Kuigi 2017. aasta tegelikke andmeid veel pole, võib eeldada, et eelmise aasta mõõdiku sihttase täideti.
- Brutoinvesteeringute osatähtsus kogutoodangus – sihttase (38%) jäi täitmata (tegelik tase 2016. a 24%) ja ka positiivse ettevõtjatuluga ettevõtete osakaal valimist sihttase (90%) jäi täitmata (tegelik tase 69%), kuna põllumajandustootjate kogutoodangu ja kogukulude suhe on alates 2012. aastast vähenenud (koefitsient 0,98→0,81) ning koos toetustega on 2016. aastal koefitsient 0,99. Kuna turult saadav tulu on hinnalanguse tõttu ja toodangu mahu vähenemise

tõttu vähenenud, on kuludega toimetulek olnud raskendatud, mis omakorda on kahandanud investeringute mahtu.

- Põllumajanduses vähenenud töökohtade asemel teiste töövõimaluste loomise mõõdiku sihttaseme ei saavutatud. Endiselt on maa-asulates jätkuvas langustrendis hõivatute osatähtsus primaarsektoris, langedes 2017. a 10,0%-ni, olles 2016. a 10,8%, 2013. a 11,4%, 2004. a 17,4%. Samas nii primaar- kui ka sekundaarsektori languse kompenseeris sama mõõdiku raames seatud hõivatute osatähtsuse kasv tertsiaarsektoris, suurenedes 2017. a 59,8%-ni, olles 2016. a 58,6%, 2013. a 57,4%, 2004. a 50,1%.
- Kala tarbimine inimese kohta (kg). Andmeid kogutakse üle kahe aasta. 2016. a ja 2017. a andmed laekuvad 2019.
- Teaduse arengu suhe kalamajandusesse (tegevussuundade kogum jagatud EMKF). Vastavasisuliste projektide elluviimist kas ei alustatud või ei olnud veel lõpetatud, millest tulenevalt ei saanud suhet arvutada.

2. Tulemuste analüüs

- Mikroobide antibiootikumiresistentsuse tegevuskava veterinaarmeditsiini valdkonnas on välja töötatud, sh selle rakendusplaan aastateks 2017–2021. Panustatud on Sotsiaalministeeriumi poolt koostatavasse kõiki valdkondi hõlmavasse mikroobide resistentsuse strateegia dokumenti.
- 2017. aastal anti Maaeluministeeriumile EMÜ poolt 7 toiduohutuse ja loomatervise alast ekspertarvamust ning koostati mesilaste ameerika haudemädaniku riskiprofiil. Teaduslike riskihinnangute teostamise ja ekspertarvamuste valmisoleku tagamiseks ajakohastati riskihindamisüksuse dokumentatsiooni ja ekspertide nimekirja, osaleti riskihindamise koolitustel ning korraldati seminar riskihindamisüksuse töökorralduse ja protseduuride tutvustamiseks.
- 2017. aastal anti Maaeluministeeriumile EMÜ poolt 2 taimekaitsealast ekspertarvamust.
- 2017. aastal jätkati rakendusuuringuga „Ergotalkaloidide saadavuse hindamine toidus“ ning alustati projekti „Metitsilliiniresistentsete stafülokokkide põhjustatud infektsioonide levimus veistel ja koertel Eestis“ (lõppevad aastal 2018).
- Käivitus „Teadmussiirde pikaajaline programm toiduohutuse tegevusvaldkonnas“, mille raames viidi 2017. aastal läbi 6 infopäeva, 11 täienduskoolitust ja 1 konverents. Lisaks anti välja 5 teabematerjali ja käitlejate informeerimiseks koostati programmi koduleht.
- Loomatervise olukord Eestis 2017. a võrreldes 2016. aastaga oluliselt ei muutunud. Leevendati seakatku tõttu kehtestatud kauplemispiiranguid. Nüüd võib I ja II tsoonist pärit metssealiha viia teistesse liikmesriikidesse, kui liha on eelnevalt läbinud kindla töötlemisrežiimi. Uue tsooneerimisotsuse järgi on enamus mandri-Eestist II tsoonis. Endiselt on seakatkest puutumata Hiiumaa, mis jääb I tsooni ehk nn puhveralasse. Jätkusid tegevused loomapidajate ja jahimeeste teadlikkuse tõstmiseks SAK-ga seonduvatest bioohutusnõuetest.
- MAK meetme 16 alameetme 16.2 "Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine" toel käivitus 2016. aastal innovatsioonikoostöö 12 koostööprojekti raames, mis valiti välja 2015. a taotlusvoorus. 2016. aastal toimus ka uus taotlusvoor, mis seekord oli suunatud väikesemahulistele projektidele algusega 2017. aastal ning mille tulemusel tehti positiivne rahastamisotsus kümne projekti osas. 2017. aasta lõpus avati taotlusvoor piiriülestele innovatsioonikoostööprojektidele, mille tulemused selguvad 2018. aasta juunis.
- 2017. aastal tegutsesid teadmussiirde pikaajalised programmid seitsmes valdkonnas: põllumajanduspoliitika, mahepõllumajanduse, taimekasvatuse, aianduse, toiduohutuse, loomakasvatuse, ühistegevuse valdkonnas. Kokku viidi ellu 129 infopäeva, 47 täienduskoolitust, 9 konverentsi, 27 esitluspäeva, 7 õpiringi tegevused ja 10 ettevõtete külastust, koostati 37 teabematerjali ning avaldati teavet veebilehtedel. Teadmussiirde programmide

ühiks tulemuseks on koostöö arendamine teadmisi levitavate ja vajavate osapoolte vahel. Nende tegevustesse on kaasatud suurem osa valdkonnas teadmiste levitajate või sihtgruppide esindajaid. Kõigile väljakuulutatud hangetele esitati ühistaotlused, programmide nõukogude kaudu lisandub programmide tegevustesse veel ametiasutusi, erialaorganisatsioone ja ettevõtjaid ning osadest ühistaotlejatest saavad teistes programmides nõukogu liikmed.

- Alates 2016. aastast osaleb Maaeluministerium Eesti Teadusagentuuri (ETAg) juhitava RITA programmi tegevustes. RITA on Euroopa Regionaalarengu Fondist toetatav programm, mille eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel ning teadus- ja arendusasutuste võimekust ühiskondlikult oluliste uuringute läbiviimisel. 2017. aastal kaastahastati RITA2 vahenditest viit Maaeluministeriumi rakendusuringu projekti. 2017. aastal korraldas ETAg kaasates MEMi riigile strateegiliselt olulise biomajanduse uuringu projektikonkursi. Projekt algab 2018. aastal. 2017. aastal esitas MEM RITA1 uute projektiteemadena „Mikroobide resistentsuse ohjamise ja vähendamise võimalused“ ja „Tolmeldajate, sh meemesilaste, hukkumise vähendamise võimalused“.
- 2017. aastal rahastati rakendusuringute programmi raames 30 rakenduslikku teadusuuringute projekti ja kahe etalonlabori tegevust. Eesti teadlased osalesid nimetatud programmi raames ka 12 välisteaduskoostöö projektis. Sordiaretusprogrammi teemad on koondatud üheksaks sordiaretusprojektiks. Põllumajanduskultuuride geneetilise ressursi programmi raames rahastatakse geneetiliste ressursside kogumist ja kollektsioonide haldust, rahvusvahelise koostöö edendamist, korraldus- ja teavitustööd.
- Turukorraldusmeetmetest alustati koolikava toetuse rakendamist, mis asendas seni kehtinud koolipuuvilja ja -kõögivilja ning koolipiima toetuse. Koolikava toetuse eesmärgiks on endiselt laste ja noorte toitumisharjumuste kujundamine ning rohkem pööratakse tähelepanu toodete jagamise kõrval hariduslikele tegevustele ja teadmiste edastamisele.
- Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kokkulepete kohaselt on 2004. aastal liitunud liikmesriikidel, sealhulgas Eestil, võimalus riigieelarve vahenditest maksta üleminekutoetusi kuni aastani 2020, mille eesmärgiks on tasandada põllumajandustootjate sissetulekute erinevusi võrreldes 15 EL liikmesriigi põllumajandustootjate sissetulekutega. 2017. aastal määrati 7 üleminekutoetust 13 640 taotlejale summas 19,2 mln eurot.
- 2017. a töötati välja MAK 2014–2020 meetme 5 (Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine) alameetme 5.2 „Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine“ põhimõtted ja õiguslikud alused ning toimus esimene taotlusvoor. Toetus määrati 3 ettevõtjale summas 882 825 eurot.
- 2017. a panustati olulisel määral keskkonnasõbralikuma põllumajandustootmise edendamisse läbi MAK 2014–2020 põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmete 10.1.1 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“, 10.1.3 „Piirkondliku mullakaitse toetus“ ja 10.1.4 „Keskkonnasõbraliku aianduse toetus“ rakendamise. 2017. a olid kõik toetusmeetmed avatud nii kohustusega liitunutele kui uutele taotlejatele.
- 2017. aastal kavandatud MAK 2014–2020 tegevustest on enamus ellu viidud, meetmete taotlusvoorud toimunud ja toetused määratud.
- 2016. aastal käivitunud MAK 2014–2020 rahastamisvahend (rakendaja on Maaelu Edendamise Sihtasutus), kus MAK meetmete 4.1, 4.2 ja 6.4 kohasteks investeringuteks väljastatakse kahte tüüpi laene – „Pikaajaline investeerimislaen“ ja „Mikro- ja väikeettevõtete kasvulaen“ – on 2017. aastal väga edukalt rakendunud. Nõudlus on suurem kui eelarvelisi vahendeid jagub. Kokku on rahuldatud 89 projekti summas 22 mln eurot, so 61% kogu eelarvest (36 mln eurot).

- Siseministeriumilt 2016. aasta alguses MeMi vastutusalasse üle tulnud piirkonnaspetsiifilised Setomaa ja Peipsiveere regionaalprogrammid ning Mulgi Kultuuri Instituudi ja Võrumaa Instituudi tegevustoetused on 2017. aastal edukalt rakendunud. Setomaa ja Peipsiveere arenguprogrammide raames jagati 2017. a toetust mahus 512 000 eurot. Arenguprogrammidega on elavdatud piirkonna ettevõtlust väärtustades kohalikke kultuuripärandit. Mulgi Kultuuri Instituudi ja Võrumaa Instituudi tegevusi toetati eesmärgiga tagada käsitööettevõtluse arendamine ja piirkonna kultuuripärandi tutvustamine. Mõlemat instituuti toetati 25 000 euroga.
- 2016. a suvel allkirjastati määrus „Põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeringutoetus suurprojektide elluviimiseks“ ning sellega seoses tegeleti 2017.a peamiselt taotlusvooru ettevalmistamisega ning taotlejatele täiendavate selgituste andmisega. Toetuse eesmärgiks on rajada uus ühistuline piimatööstus, mis valmib toetuse saaja plaanide kohaselt 2022. a.
- 2017. a alguses kiitis Vabariigi Valitsus heaks Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava 2018–2020 koostamise ettepaneku, mille koostamisega koostöös huvigruppidega 2017. a tegeleti. Ekspordi edendamise tegevuskava eesmärgiks on väärindatud kaupade ekspordi osatähtsuse suurendamine Eesti toidusektori ekspordis.
- Taimekaitse valdkonnas esile kerkinud probleemide lahendamiseks on välja töötatud taimekaitseaduse muutmise eelnõu, mis peaks jõustuma käesoleval aastal.
- Taimetervise valdkonnas on uue Euroopa Liidu taimeterviserežiimi ja ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid käsitleva määruse sätete, kus liikmesriigile on jäetud otsustusõigus nõude rakendamise ulatuse määratlemisel, riigisiseste protseduuride sätestamisel või erandite kasutamisel kohta koostatud taimekaitseaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus.
- Merealade ruumiline planeerimine on pooleli. Tegevus on juhitud Rahandusministeriumi poolt ja kestab aastani 2020. a.
- EMKF meetmed innovatsiooniks ja investeringuteks keskkonnasäästliku ja konkurentsivõimelise vesiviljeluse arendamiseks ei ole veel täies mahus käivitunud.
- 2016. aasta oktoobrikuus võeti vastu uus Euroopa Liidu taimeterviserežiim, mida kohaldatakse alates 14. detsembrist 2019. 2017. aastal võeti vastu ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid käsitlev määrus, mida kohaldatakse samuti alates 14. detsembrist 2019. 2017. aastal alustati eelnimetatud EL õigusaktide ülevõtmisega ning koostati taimekaitseaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus. 2018. aastal alustatakse taimekaitseaduse eelnõu väljatöötamist EL ja riigisisese õiguse kooskõlla viimiseks.

3. Peamised kitsaskohad

- Mesindussektori jätkusuutlikkuse seisukohalt olulise ameerika haudmemädaniku (AHM) tõrjeprogrammi koostöös sektoriga välja ei töötatud, kuna sektoril puudub üksmeel vabatahtliku programmi väljatöötamise vajalikkuse osas. Küll teostati 2017. aastal VTA poolt ameerika haudmemädaniku seiret 11 maakonna 197-s mesilas. Kiirtestiga tehti 1333 proovi AHM-i tekitaja leidmiseks. Kõik proovid osutusid AHM-le negatiivseteks.
- Osaliselt on täidetud tegevus „Väärtusliku põllumajandusmaa kaitsetingimuste ja sellega seotud infosüsteemide arendamine“. Väärtuslikku põllumajandusmaad käsitleva eelnõu väljatöötamine võtab eelarvestatust rohkem aega. Eelnõu on kavas esitada Vabariigi Valitsusele 2018. aasta sügisel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler